

Zbierka súdnych rozhodnutí

Vec C-202/24

MA

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Supreme Court (Írsko)]

Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 29. júla 2024

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Dohoda o obchode a spolupráci medzi Európskou úniou a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu na jednej strane a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska na strane druhej – Odovzdanie osoby do Spojeného kráľovstva na účely trestného stíhania – Právomoc vykonávajúceho súdneho orgánu – Riziko porušenia základného práva – Článok 49 ods. 1 a článok 52 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie – Zásada zákonnosti trestných činov a trestov – Zmena režimu podmieneného prepustenia, ktorá je pre danú osobu nepriaznivá“

1. *Justičná spolupráca v trestných veciach – Dohoda o obchode a spolupráci so Spojeným kráľovstvom – Odovzdanie odsúdených alebo podozrivých osôb vydávajúcim súdnym orgánom – Povinnosť dodržiavať základné práva a právne zásady – Odmietnutie vykonať zatykač v prípade rizika porušenia základného práva – Podmienky – Neuplatniteľnosť Charty základných práv v Spojenom kráľovstve – Neexistencia vplyvu (Charta základných práv Európskej únie, článok 51 ods. 1; Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a ESAE a Spojeným kráľovstvom, článok 524 ods. 2 a články 600 až 604)*

(pozri body 46, 49, 51)

2. *Justičná spolupráca v trestných veciach – Dohoda o obchode a spolupráci so Spojeným kráľovstvom – Odovzdanie odsúdených alebo podozrivých osôb vydávajúcim súdnym orgánom – Povinnosť dodržiavať základné práva a právne zásady – Odmietnutie vykonať zatykač v prípade rizika porušenia článku 49 ods. 1 Charty základných práv – Podmienky – Retroaktívna zmena rozsahu ukladaného trestu – Skutočné riziko prísnejšieho trestu, než bol ukladaný pôvodne – Objektívne, dôveryhodné, presné a riadne aktualizované informácie potvrdzujúce existenciu takéhoto rizika*

[Charta základných práv Európskej únie, článok 49 ods. 1; Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a ESAE a Spojeným kráľovstvom, článok 3 ods. 1, článok 524 ods. 1 a 2, článok 602 ods. 2, článok 603 ods. 2, článok 604 písm. c) a článok 613 ods. 2; rámcové rozhodnutie Rady 2002/584]

(pozri body 70 – 82, 84 – 91, 97, 98 a výrok)

3. *Základné práva – Charta základných práv – Zásada zákonnosti trestných činov a trestov – Zakotvenie tak v Charte základných práv, ako aj v Európskom dohovore o ľudských právach – Rovnaký zmysel a rozsah – Taká úroveň ochrany zabezpečená Chartou, ktorá nie je v rozpore s úrovňou zaručenou uvedeným dohovorom*
(*Charta základných práv Európskej únie, článok 49 ods. 1*)

(pozri bod 92)

Zhrnutie

V prejudiciálnom konaní vedenom na návrh Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko) Súdny dvor zasadaajúci vo veľkej komore spresnil povinnosti vykonávajúceho súdneho orgánu v prípade, keď osoba, na ktorú bol vydaný zatykač na základe dohody o obchode a spolupráci uzavretej so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „dohoda o obchode a spolupráci“),¹ tvrdí, že v prípade jej odovzdania do Spojeného kráľovstva existuje riziko porušenia základného práva.

Súdca rozhodujúci na úrovni okresu na Magistrates' Courts of Northern Ireland (magistrátny súd Severného Írska, Spojené kráľovstvo) vydal na MA štyri zatykače týkajúce sa trestných činov súvisiacich s terorizmom, ktoré boli údajne spáchané v júli 2020, pričom za niektoré z nich možno uložiť doživotný trest odňatia slobody.

Na jeseň 2022 High Court (Vyšší súd, Írsko) nariadil odovzdanie MA do Spojeného kráľovstva. MA podal proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Tvrdí, že jeho odovzdanie Spojenému kráľovstvu by bolo nezlučiteľné so zásadou zákonnosti trestných činov a trestov zakotvenou najmä v článku 7 EDLP.²

Vnútroštátny súd spresnil, že ak bude MA odovzdaný a odsúdený v Spojenom kráľovstve, jeho prípadné podmienené prepustenie sa bude riadiť právnymi predpismi Spojeného kráľovstva prijatými po údajnom spáchaní predmetných trestných činov. Podmienené prepustenie osoby odsúdenej za trestné činy, z ktorých je MA podozrivý, už musí schváliť špecializovaný orgán a môže sa uskutočniť až po tom, ako si táto osoba odpyká dve tretiny trestu. Inak to bolo v prípade starého režimu, v ktorom sa stanovovalo automatické podmienené prepustenie po tom, ako si odsúdená osoba odpyká polovicu trestu.

V tomto kontexte a najmä vzhľadom na záruky, ktoré poskytuje súdny systém Spojeného kráľovstva v súvislosti s uplatňovaním EDLP, na absenciu akéhokoľvek dôkazu o existencii systémovej chyby, ktorá by naznačovala pravdepodobné a flagrantné porušenie práv zaručených EDLP v prípade odovzdania MA, a aj na jeho možnosť obrátiť sa na Európsky súd pre ľudské práva, vnútroštátny súd odmietol tvrdenie MA, že existuje riziko porušenia článku 7 EDLP.

Tento súd si však položil otázku, či je možné dospieť k podobnému záveru v súvislosti s rizikom porušenia článku 49 ods. 1 Charty,³ v ktorom sa okrem iného uvádza, že nesmie byť uložený trest prísnejší, než bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu. Okrem toho sa pýta na právomoc vykonávajúceho štátu rozhodnúť o tvrdení založenom na nezlučiteľnosti článku 49 ods. 1 Charty

¹ Dohoda o obchode a spolupráci medzi Európskou úniou a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu na jednej strane a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska na strane druhej (Ú. v. EÚ L 149, 2021, s. 10).

² Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“).

³ Charta základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“)

s ustanoveniami o trestoch, ktoré sa pravdepodobne uplatnia vo vydávajúcom štáte, keď tento štát nie je povinný dodržiavať Chartu a Súdny dvor stanovil vysoké požiadavky, pokiaľ ide o zohľadnenie rizika porušenia základných práv vo vydávajúcom členskom štáte.

Posúdenie Súdnym dvorom

V prvom rade po vylúčení uplatniteľnosti rámcového rozhodnutia 2002/584⁴ na výkon predmetných zatykačov vo veci samej Súdny dvor pripomenul, že zo štruktúry tretej časti hlavy VII dohody o obchode a spolupráci, ktorá sa týka spolupráce v trestných veciach, a najmä z príslušných funkcií článkov 600 až 604 danej dohody⁵ vyplýva, že členský štát môže odmietnuť vykonať zatykač vydaný Spojeným kráľovstvom len z dôvodov vyplývajúcich z dohody o obchode a spolupráci.

V tejto súvislosti, ako sa pripomína v článku 524 ods. 2 dohody o obchode a spolupráci, sú členské štáty povinné dodržiavať Chartu, keďže rozhodnutie o odovzdaní predstavuje vykonávanie práva Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. Vykonávajúce súdne orgány členských štátov sú tak povinné zaručiť rešpektovanie základných práv priznaných okrem iného článkom 49 ods. 1 Charty osobe, na ktorú bol vydaný zatykač na základe dohody o obchode a spolupráci, pričom skutočnosť, že Charta sa v Spojenom kráľovstve neuplatňuje, nie je v tomto ohľade relevantná.

V druhom rade Súdny dvor zdôraznil, že požiadavku preskúmania vo dvoch etapách, ktorá vyplýva z judikatúry týkajúcej sa rámcového rozhodnutia 2002/584,⁶ nemožno preniesť na dohodu o obchode a spolupráci. Zjednodušený a efektívny systém odovzdávania zavedený týmto rámcovým rozhodnutím je totiž založený na zásade vzájomnej dôvery, ktorá je osobitnou črtou vzťahov medzi členskými štátmi a na základe ktorej sa predpokladá, že vydávajúci členský štát základné práva dodržiava. Samozrejme, nie je vylúčené, aby sa medzinárodnou dohodou mohla vytvoriť vysoká úroveň dôvery medzi členskými štátmi a niektorými tretími krajinami, ako sú niektoré členské štáty Európskeho hospodárskeho priestoru. Túto úvahu však nemožno rozšíriť na všetky tretie krajiny, a najmä nie na Spojené kráľovstvo.

Po prvé dohodou o obchode a spolupráci sa nezakladá osobitný vzťah medzi Úniou a Spojeným kráľovstvom, ktorý by odôvodňoval takú vysokú úroveň dôvery. Spojené kráľovstvo predovšetkým nie je súčasťou európskeho priestoru bez vnútorných hraníc, ktorého vytvorenie umožňuje okrem iného zásada vzájomnej dôvery. Po druhé, hoci z dohody o obchode a spolupráci vyplýva, že spolupráca medzi Spojeným kráľovstvom a členskými štátmi je založená na dlhodobom rešpektovaní ochrany základných práv a slobôd jednotlivcov,⁷ táto spolupráca sa neprezentuje ako založená na zachovaní vzájomnej dôvery medzi dotknutými štátmi, ktorá existovala pred vystúpením Spojeného kráľovstva z Únie 31. januára 2020. Napokon, medzi ustanoveniami dohody o obchode a spolupráci týkajúcimi sa mechanizmu odovzdávania a zodpovedajúcimi ustanoveniami rámcového rozhodnutia 2002/584 existujú podstatné rozdiely.

⁴ Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34).

⁵ Tieto články sa týkajú najmä prípadov odmietnutia výkonu zatykača vydaného na základe dohody o obchode a spolupráci, ako aj záruk, ktoré má v konkrétnych prípadoch vydávajúci štát poskytnúť.

⁶ Pokiaľ ide o výkon európskeho zatykača, vykonávajúci súdny orgán musí v prvej etape určiť, či existujú informácie, ktoré preukazujú existenciu skutočného rizika porušenia príslušného základného práva vo vydávajúcom členskom štáte buď v dôsledku systémových alebo všeobecných nedostatkov, alebo v dôsledku nedostatkov, ktoré sa konkrétnejšie týkajú objektívne identifikovateľnej skupiny osôb. V rámci druhej etapy musí konkrétne a presne overiť, do akej miery môžu mať nedostatky zistené v prvej etape vplyv na osobu, ktorej sa európsky zatykač týka, a či vzhľadom na jej osobnú situáciu existujú vážne a preukázané dôvody domnievať sa, že v prípade odovzdania tejto osoby vydávajúcemu členskému štátu existuje skutočné riziko porušenia príslušného základného práva.

⁷ Článok 524 ods. 1 dohody o obchode a spolupráci.

V treťom rade Súdny dvor za týchto okolností spresnil kontrolu, ktorú je vykonávajúci súdny orgán povinný vykonať, keď sa dotknutá osoba pred ním odvoláva na existenciu rizika porušenia článku 49 ods. 1 Charty v prípade odovzdania do Spojeného kráľovstva. Zdôraznil, že povinnosť dodržiavať základné práva si vyžaduje, aby vykonávajúci súdny orgán po náležitom preskúmaní určil, či existujú platné dôvody domnievať sa, že uvedená osoba je vystavená skutočnému riziku takéhoto porušenia. Na tento účel musí vykonávajúci súdny orgán preskúmať všetky relevantné faktory s cieľom posúdiť predvídateľnú situáciu vyžiadanej osoby v prípade jej odovzdania do Spojeného kráľovstva, čo na rozdiel od uvedeného preskúmania vo dvoch etapách znamená súčasné zohľadnenie pravidiel a postupov všeobecne uplatňovaných v tejto krajine aj špecifík individuálnej situácie tejto osoby. Odmietnuť konať na základe zatykača vydaného na základe dohody o obchode a spolupráci môže len vtedy, ak má vzhľadom na individuálnu situáciu vyžiadanej osoby objektívne, spoľahlivé, presné a riadne aktualizované informácie, na základe ktorých sa môže odôvodnene domnievať, že existuje skutočné riziko porušenia článku 49 ods. 1 Charty.

Okrem toho pred tým, ako môže vykonávajúci súdny orgán odmietnuť vykonanie zatykača, musí v súlade s povinnosťou vzájomnej pomoci v dobrej viere stanovenou v článku 3 ods. 1 dohody o obchode a spolupráci vopred požiadať vydávajúci súdny orgán o informácie týkajúce sa právnych pravidiel vydávajúceho štátu a spôsobu ich pravdepodobného uplatnenia na individuálnu situáciu vyžiadanej osoby, a prípadne aj o dodatočné záruky, aby sa vylúčilo riziko porušenia článku 49 ods. 1 Charty.

Napokon, pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti posledného uvedeného ustanovenia, Súdny dvor spresnil, že opatrenie týkajúce sa výkonu trestu je nezlučiteľné s týmto ustanovením len vtedy, ak má za následok retrospektívnu zmenu samotného rozsahu trestu ukladaného v deň spáchania predmetného trestného činu, a teda vedie k uloženiu prísnejšieho trestu. Tak to ale nie je, ak sa toto opatrenie obmedzuje na zvýšenie prahu prípustnosti podmieneného prepustenia. Situácia však môže byť odlišná, najmä ak sa uvedeným opatrením možnosť podmieneného prepustenia v podstate ruší alebo ak je súčasťou súboru opatrení vedúcich ku zhoršeniu samotnej povahy pôvodne ukladaného trestu.